
Onzekerheid

Flexgeneratie. Over ‘het uitgestelde leven’ van de millennial

door Maartje Schulz

Geen wezen zo gestereotypeerd als de jonge millennial.¹ Het beeld: een verwende, so-ja-latte-drinkende parttime wereldreiziger die alleen maar wil werken als het ‘leuk’ is. Nu zullen er best een aantal van dat soort types te vinden zijn. Maar als je naar de feiten kijkt, zie je dat de twintiger van nu met best wat onzekerheid te kampen heeft. Studeren kan haast niet zonder schulden te maken, het kopen van een eerste huis is lastig, de eerste werkjaren zijn op tijdelijke contracten, het settelen en krijgen van kinderen wordt uitgesteld. Verontrustende ontwikkelingen?

“Een giftige cocktail”, zo noemt de voorzitter van de Sociaal-Economische Raad (SER)

Mariëtte Hamer de optelsom van onzekerheden waar jongeren mee te maken hebben (Vollebregt 2019). De SER bracht over dit thema in augustus een rapport uit, getiteld *Hoge Verwachtingen: Kansen en belemmeringen voor jongeren in 2019*. Hun conclusie: jongeren bereiken hun levensmijlpalen beduidend later dan eerdere generaties. “Een uitgesteld leven”, noemt Hamer het ook wel (Nieuwsuur 2019). Met andere woorden: momenten die vroeger als zekerheden werden gezien – een huis kopen, een vaste baan bemachtigen, trouwen en kinderen krijgen – gebeuren nu allemaal later, of in sommige gevallen überhaupt niet.

Je ziet het al in de studententijd, waar de eerste echte stap naar zelfstandigheid – niet meer bij de ouders wonen – later wordt gemaakt. Minder studenten dan voorheen kiezen ervoor op kamers te wonen. Dat heeft te maken met de invoering van het leenstelsel in 2015, waardoor studenten meer moeten lenen om hun studie te kunnen bekostigen. Door niet op kamers te wonen, besparen ze op hun woonkosten. Bij universitaire studenten is het percentage studenten dat binnen vier maanden op kamers woont gedaald van 44 procent vóór de invoering van het leenstelsel naar zo'n 18 procent vorig jaar. Studenten verlaten nu gemiddeld ruim een jaar later het ouderlijk huis dan in 2012 (CBS 2019).

Steeds later een eigen huis

Ook voor de latere woonsituatie heeft de invoering van het leenstelsel gevolgen. Doordat studenten de basisbeurs van zo'n 300 euro per maand niet meer krijgen, zijn meer studenten genoodzaakt te lenen. Los van de onrust die schulden op zichzelf kunnen meebrengen, heeft een studieschuld ook directe gevolgen voor de hoogte van de hypotheek die je als starter kan krijgen. Zo valt bij een gemiddelde studieschuld van 20.000 euro de hypotheek zo'n 25.000 euro lager uit (Rabobank 2019).

Het kopen van een huis is voor veel twintigers sowieso lastig, zeker als ze in de grote steden willen wonen, waar de meeste banen zijn. Want los van de studieschuld, kijken starters op de huizenmarkt aan tegen hoge huizenprijzen, veel concurrentie van zowel doorstromers als particuliere beleggers, en

aangescherpte leennormen. Het kopen van een eerste huis wordt dan ook steeds meer een zaak voor eind-twintigers en dertigers, zo stelt het Kadaster (De Volkskrant 2018). Van de twintigers die al het ouderlijk huis hebben verlaten, heeft een kleiner aandeel een eigen koophuis in vergelijking met 10 jaar terug (CBS 2019). Veel jongvolwassenen komen nu terecht in de dure vrije huursector. Het is helemaal niet ongewoon dat iemand van 27 nog met één of meerdere huisgenoten een huurappartement deelt in de grote stad.

Tijdelijke contracten

Wat het kopen van een huis ook belemmert, is dat jongeren steeds vaker en langer een tijdelijk contract hebben. Huidige twintigers hebben te maken met een arbeidsmarkt waar flexibele arbeidsrelaties normaal zijn geworden. Zeker de eerste paar jaar van hun werkende leven krijgen millennials vaak meerdere tijdelijke contracten. Een decennium geleden had de helft van de 24-jarigen een vast dienstverband; nu ligt dat percentage op 27 jaar (CBS 2019).

Ondanks deze veranderende trend hebben hypotheekverstrekkers nog steeds sterk de voorkeur voor een vast contract. Alhoewel er langzamerhand wat verandering in de markt komt. Hypotheekverstrekkers beginnen in te zien dat de arbeidsmarkt flexibeler wordt en iemands toekomstperspectief op de arbeidsmarkt mogelijk belangrijker is dan iemands type contract (Schulz 2018, 54). Want vaste contracten blijken in de praktijk ook niet altijd zo vast, zeker als het slecht gaat met een bedrijf en er bijvoorbeeld een

---

reorganisatie nodig is (Brood e.a. 2019, 90). Maar toch: zonder meerdere jaren werkervaring en een verklaring van de werkgever dat hij of zij de intentie heeft je een vast contract aan te bieden, is het nog altijd lastig een hypotheek te krijgen met een tijdelijk contract.

Zo heel vreemd is dit nu ook weer niet, want tijdelijke contracten bieden natuurlijk ook geen duidelijk financieel vooruitzicht, zeker omdat de tijdelijke contracten in de praktijk behoorlijk kort zijn: elke keer een half jaar of jaartje erbij, totdat het volgens de wet niet meer is toegestaan om nog een tijdelijk contract te geven. Het is voor jongeren dan altijd maar de vraag of ze op korte termijn een nieuwe baan moeten zoeken. Wetgeving verhindert ook dat een werkgever bijvoorbeeld eerst een jaarcontract kan aanbieden en vervolgens een contract van vijf jaar. Dat zou al meer stabiliteit en zekerheid geven voor de jonge werknemer dan een paar losse jaren aaneengeregen, om vervolgens te hopen op een vast contract. Lukt dat vaste contract niet, dan kun je namelijk weer op een jaarcontract starten bij een andere werkgever. Nu is dat vaste contract, in de zin van 'voor altijd' bij één werkgever, helemaal niet heilig voor jongeren (Deloitte 2019). Maar het is wel prettig dat als je op een gegeven moment wilt settelen, je in ieder geval weet dat je ergens meerdere jaren kan werken.

Die normalisering van korte tijdelijke contracten heeft ook daadwerkelijk tot gevolg dat mensen zich later gaan settelen. Jongeren blijken minder snel te trouwen of kinderen te krijgen als zij niet zeker weten of zij voor

een langere tijd een stabiel inkomen hebben. Inmiddels ligt de gemiddelde leeftijd waarop een vrouw haar eerste kind krijgt op 30 jaar. Vooral jonge hoogopgeleide vrouwen lijken tegenwoordig eerst hun carrière te willen veiligstellen, voordat zij aan kinderen beginnen (CBS 2017). Ook andere trends, zoals het feit dat het lastig is om een geschikte eengezinswoning te vinden in de stad, kunnen leiden tot het uitstellen van de kinderwens.

Steeds meer singles

Maar veel millennials hebben überhaupt al moeite met stap één: het vinden van een partner. Het aantal twintigers met een vaste relatie is de afgelopen decennia gedaald (CBS 2015). Vooral in de grote steden klonteren jonge vrijgezellen samen. Er is de afgelopen jaren ook veel veranderd als het gaat om het vinden van een partner. Vroeger koos men misschien nog de leukste jongen of meid uit de buurt, en daar was je dan tevreden mee. Nu is er veel meer keuze. Dat komt onder meer door de opkomst van dating apps zoals Tinder. Met een simpele 'swipe' (veeg) op je telefoonscherm naar links of rechts, ga je in een paar minuten honderden profielen langs van potentiële liefdes. Dat kan leiden tot het gevoel dat er altijd iets beters voorhanden is. Dan is het ook niet vreemd dat het maken van een keuze wordt uitgesteld (Pronk en Denissen 2019). En als men er dan al in slaagt een serieuze liefde te vinden, gaat men tegenwoordig ook weer vaker uit elkaar.

Een stabiele baan, een relatie, een koophuis. Het is allemaal niet meer zo vanzelfsprekend vandaag de dag. Ook de latere toe-

komst is voor de jongere onzeker. Is er een goed pensioen voor de nieuwe generatie werkenden? Het is nog maar de vraag. Door de vergrijzing moeten steeds minder werkenden het pensioengeld opbrengen voor een almaar groter wordende groep ouderen.

En waar mensen vroeger voor dit soort onzekerheden in hun leven steun vonden bij bijvoorbeeld een kerk of een vakbond, sluiten de meeste jongeren zich nu niet meer aan bij dit soort instituties. Traditionele maatschappelijke verbanden vallen steeds meer weg. Kerken sluiten, vakbonden proberen krampachtig zichzelf in stand te houden, politieke partijen en omroepen hebben moeite leden aan zich te binden. Het lijkt een onomkeerbaar proces, waarbij de norm lijkt dat je vooral zelf, als individu, moet zien uit te vogelen hoe je met je problemen, onzekerheden en angsten omgaat.

Millennials hebben meer keuzevrijheid

Gezien deze onzekerheden, is het onterecht millennials steevast neer te zetten als verwend. Maar het is ook niet nodig al te dramatisch te doen over de situatie van jongeren. Vanuit liberaal perspectief bezien kent deze generatie namelijk ook veel verworvenheden die eerdere generaties nog niet of in mindere mate hadden. Zo zijn er nu meer mogelijkheden om je via onderwijs te ontplooien dan voorheen. Dat maakt dat jongeren meer handvatten hebben om hun eigen leven vorm te geven. Culturele normen worden steeds vrijer: vrouwen hoeven niet zoals vroeger alleen maar voor de kinderen en voor het huishouden te zorgen; het is volstrekt normaal geworden dat jonge vrouwen doorstuderen en carrière maken.

Het is wat dat betreft ook niet zo vreemd dat meer stellen uit elkaar gaan. Nu veel vrouwen

---

zelfstandig een redelijk inkomen verdienen, hoeven ze niet meer bij hun partner te blijven omdat dat financieel noodzakelijk is. Er wordt nu vaker daadwerkelijk kritisch gekeken of de relatie nog goed past. Zo niet, dan gaan mensen uit elkaar en op zoek naar een nieuwe partner. Dat mensen vaker uit elkaar gaan is dus niet per se een slechte ontwikkeling. Een keuze die niet uit (financiële) noodzaak voortkomt, is een vrijere keuze. Maar het kan onder jongeren, met alle dating apps, ook weer naar de andere kant doorslaan. Altijd maar het gevoel hebben dat je een 'beter' iemand kan tegenkomen, kan leiden tot veel onrust en een onrealistisch beeld van langdurige relaties. Het is voor de nieuwe generatie soms nog zoeken naar een goed evenwicht.

Flexibiliteit is niet slecht

Flexibiliteit is bovendien niet altijd een noodzakelijk kwaad. Veel millennials vinden het bijvoorbeeld zelf ook goed om om de paar jaar van baan te wisselen, omdat ze menen dat dit de manier is om zich te blijven ontwikkelen. Volgens een wereldwijde enquête van Deloitte (2019) zou ongeveer de helft van de millennials binnen twee jaar van werkgever willen wisselen. Het is op zichzelf ook niet slecht dat millennials vaker van baan wisselen dan hun ouders deden. 20 jaar voor hetzelfde bedrijf werken heeft iets moois in het kader van trouw en loyaliteit, maar je kunt je afvragen hoeveel mensen van die oudere generatie niet ergens zijn blijven zitten uit een gevoel van zekerheid of gemakzucht. Af en toe een nieuwe uitdaging en andere werkomgeving kan goed zijn voor iemands leervermogen. Het gemak van de

zekerheid van een vast contract kan ertoe leiden dat je niet najaagt wat je eigenlijk liever zou willen doen. Nu mag iemand er natuurlijk voor kiezen om niet het 'beste' voor hem- of haarzelf na te jagen, maar het punt is: een vast contract is niet per se zaligmakend.

De jongere generatie lijkt over het algemeen meer te kijken of een baan daadwerkelijk aansluit bij hun waarden (Deloitte 2019). Als dat tegenvalt, stappen ze over. Dat zou je een tikje egoïstisch kunnen noemen. Maar hoe erg is het als iemand in alle vrijheid kritisch kijkt naar zijn of haar werk, iets waar diegene waarschijnlijk het grootste aantal uren van zijn of haar leven aan besteedt? En dat egoïsme geldt in zekere zin ook voor sommige werkgevers die het wel makkelijk vinden om jonge werknemers twee of drie kortere contracten te geven om vervolgens op een nieuwe werknemer over te gaan, om zo de risico's te vermijden die komen kijken bij een vast contract. Hoe dan ook, millennials lijken, uit vrije wil dan wel noodgedwongen, een flexibelere *mindset* te hebben qua banen, die meer afgestemd lijkt te zijn op de dynamiek van de arbeidsmarkt van de toekomst (Brood e.a. 2019). Dat kan een voordeel voor hen zijn ten opzichte van oudere generaties.

Ook de afgenomen belangstelling van jongeren voor traditionele maatschappelijke verbanden – politieke partijen, kerken, omroepverenigingen, vakbonden – hoeft niet zo erg te zijn als het moge klinken. Sommige politici, zoals Gert-Jan Segers (ChristenUnie) en Thierry Baudet (Forum voor Democratie), maken zich ernstig zorgen over doorgescho-

---

ten individualiteit, en spreken over ‘een verweesde samenleving’.² Daar zit wat in. Maar voor een liberaal is het van belang dat individuen de vrijheid moeten behouden om te kiezen of ze zich ergens wel of niet bij willen aansluiten. Je kunt niet afdwingen dat jongeren lid blijven van een kerk of vakbond. Als die behoefte tot gezamenlijkheid er is en nu daadwerkelijk wordt gemist, zullen er vanzelf, conform het principe van marktwerking, initiatieven ontstaan om dat te bevorderen. Zo kunnen oude maatschappelijke verbanden plaatsmaken voor nieuwe vormen.

Slotopmerkingen

Dus: hoe erg is het nu gesteld met de onzekerheid voor jonge millennials? Ten eerste: ja, twintigers leiden een leven met minder traditionele vastigheden. En dat is niet altijd vrijwillig. Jongeren kunnen last hebben van het leenstelsel, van arbeidsmarktspelregels die tot veel tijdelijke contracten leiden, en van de situatie op de huizenmarkt. Beter beleid op dit soort thema’s is nodig.

Maar een flexibel leven is ook een gevolg van eigen keuzes. Niet iedereen wil op zijn of haar 25ste al een baan voor het leven met bijbehorend huisje, boompje, beestje. Een flexibel leven is niet per definitie ‘een uitgesteld leven’. En als je wel meer vastigheid wilt in je leven, heb je daar natuurlijk ook zelf invloed op. Door voor een studie te kiezen met een grote kans op een goedbetaalde, vaste baan (een ICT-opleiding bijvoorbeeld). Door niet in de Randstad te wonen. Door je aan te sluiten bij een kerk, politieke partij, of ander

maatschappelijk verband. En door niet eeuwig te twijfelen over de liefde van je leven.

Maartje Schulz is sinds oktober 2019 wetenschappelijk medewerker bij de Telders-Stichting. Zij studeerde Politicologie en was eerder redacteur bij Elsevier Weekblad.

Literatuurlijst

- Brood, R., e.a., *Flexibiliteit en zekerheid. Naar een gelijk speelveld op de arbeidsmarkt*, geschrift 128 van de Prof.mr. B.M. TeldersStichting, Den Haag, 2019.
- Centraal Bureau voor de Statistiek, *Het dynamische leven van twintigers*, Den Haag/Heerlen, 2015.
- Centraal Bureau voor de Statistiek, *Flexibele arbeid en de gevolgen voor relatie- en gezinsvorming*, Den Haag/Heerlen/Bonaire, 2017.
- Centraal Bureau voor de Statistiek, ‘Mijlpalen twintigers schuiven op’, 12 mei 2019, URL: www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2019/20/mijlpalen-twintigers-schuiven-op, geraadpleegd op 15 november 2019.
- Deloitte, *The Deloitte Global Millennial Survey*, 2019, URL: www2.deloitte.com/global/en/pages/about-deloitte/articles/millennialsurvey.html, geraadpleegd op 15 november 2019.
- Denissen, J., Pronk, T., ‘A Rejection-Mindset: Choice Overload in Online Dating’, *Social Psychological and Personality Science*, 2019.
- Nieuwsuur, ‘SER: Millennials minder kans op vaste baan en koopwoning’, 29 augustus 2019,

---

URL: nos.nl/nieuwsuur/artikel/2299492-ser-millennials-minder-kans-op-vaste-baan-en-koopwoning.html, geraadpleegd op 15 november 2019.

• Rabobank, 'Hypotheek met studieschuld,' URL: www.rabobank.nl/particulieren/hypotheek/huis-kopen/hypotheek-met-studieschuld/, geraadpleegd op 15 november 2019.

• Schulz, M., 'Kan ik ooit nog een huis kopen?', *Elsevier Weekblad*, 27 april 2019.

• Sociaal-Economische Raad (SER), *Hoge verwachtingen. Kansen en belemmeringen voor jongeren in 2019*, Den Haag, 2019.

• De Volkskrant, 'Eerste huis kopen wordt steeds meer een zaak voor dertigers,' 18 oktober 2018, URL: www.volkskrant.nl/economie/eerste-huis-kopen-wordt-steeds-meer-een-zaak-voor-dertigers~b0e8bbc4/, geraadpleegd op 15 november 2019.

• Vollebregt, B., 'Studieschuld, woningnood, prestatiedruk: Jongeren van nu hebben te maken met een giftige cocktail,' *Trouw*, 30 augustus 2019, URL: www.trouw.nl/binnenland/studieschuld-woningnood-prestatiedruk-jongeren-van-nu-hebben-te-maken-met-een-giftige-cocktail~bc7a48ec/, geraadpleegd op 15 november 2019.

---

1. Met millennials wordt vaak de generatie aangeduid geboren tussen 1980 en 2000. Dit artikel richt zich vooral op de twintiger en wat minder op degenen die de 40 naderen.

2. De term raakte in zwang door het boek *De verweesde samenleving* van Pim Fortuyn.

